

Priporočila za obvladovanje figovega rilčkarja (*Aclees taiwanensis* Kôno)

Figov rilčkar je izjemno nevaren škodljivec fig. Ličnike rilčkarja se prehranjujejo v lesu, kar ima za posledico sušenje poganjkov in vej, močan napad pa lahko povzroči celo propad dreves. Trenutna razširjenost rilčkarja v Evropi obsega območje zahodne Slovenije, severni del Italije, južno Francijo in južno Švico. Zaradi bioloških značilnosti vrste in njene sposobnosti za širjenje ter ob dejstvu, da ne obstajajo enotni fitosanitarni ukrepi zoper škodljivca na ravni EU, pričakujemo, da se bo figov rilčkar širil tako na napadenem območju, kot tudi na druga območja znotraj EU, kjer uspevajo fige.

Obvladovanje škodljivca in preprečevanje njegovega širjenja je velik izziv za stroko in pridelovalce, saj ni na voljo učinkovitih metod varstva. V Sloveniji nimamo registriranih fitofarmaceutskih sredstev, zato klasičnega zatiranja odraslih rilčkarjev in ličink v lesu ne moremo izvajati. Za obvladovanje škodljivca se v praksi uporabljajo alternativne metode varstva, ki so usmerjene v zatiranje oz. zmanjšuje populacije odraslih hroščev. Z rednim pregledovanjem fig in uvedbo higienskih ukrepov v nasadih lahko uspešno preprečujemo pojav figovega rilčkarja. Ob pojavu pa je potrebno kombinirati vse razpoložljive metode varstva in ukrepe, ki pripomorejo k zmanjšanju populacije škodljivca in preprečijo njegovo širjenje.

Spremljanje navzočnosti figovega rilčkarja z vizualni pregledi

Zaenkrat ne obstajajo pasti s specifičnimi privabili za spremljanje figovega rilčkarja, zato navzočnost škodljivca ugotavljamo z izvajanjem vizualnih pregledov fig. Redno pregledovanje gostiteljskih rastlin in zgodnje odkrivanje poškodb povezanih z navzočnostjo figovega rilčkarja je izjemnega pomena, saj lahko le na ta način preprečimo nenadzorovano širjenja škodljivca.

Preglede fig izvajamo celo rasto sezono od brstenja do odpadanja listja, pri tem smo pozorni na tipične znake figovega rilčkarja, ki se pojavljajo na koreninskem vratu, na deblu in pri osnovi spodnjih vej:

- žagovina in izcedki na lesu
- okrogle izvrtine v spodnjem delu debla in na spodnjih vejah
- prisotnost rogov pod lubom in v lesu
- sušenje poganjkov, delov krošnje ali celih dreves
- navzočnost odraslih hroščev, ki se hranijo na listih in plodovih

Slika: Tipični znaki, ki kažejo na prisotnosti figovega rilčkarja (*Aclees taiwanensis* Kôno) na figah

Čiščenje in premazovanje debel

Čiščenje in premazovanje debel sta preventivna ukrepa, ki pomagata, da pravočasno zaznamo napad figovega rilčkarja, oziroma, da škodljivca odvrnemo od napada gostiteljskih rastlin. Debla starejših fig, ki rastejo v ekstenzivnih sadovnjakih in vrtovih so pogosto obdana z bršljanom in mahom, zaradi česar ne moremo dostopati do dreves in izvajati pregledov. Čiščenje debela, ki vključuje odstranjevanje bršljana in mahu ter travne ruše in druge podrasti v predelu okoli drevesa, je osnovni ukrep pri nadzoru širjenja figovega rilčkarja. Na ta način dobimo dober pregled nad stanjem drevesa in lahko preverjamo morebitno prisotnost poškodb, ki jih povzroča figov rilčkar.

Očiščena debela nato premažemo s premazi na osnovi gašenega apna ali kaolinskih glin, ki odvrtačajo figovega rilčkarja in preprečujejo samicam, da bi odlagale jajčeca na deblo in spodnje veje dreves.

Slika 1: Na očiščeno deblo s čopičem naneseemo apneni belež

Slika 2: Premazovanje debel z apnenim beležem

(VIR: <https://paca.chambres-agriculture.fr/les-actualites-proches-de-vous/detail-de-lactualite/actualites/apel-a-une-extreme-vigilance-contre-le-charancon-noir-du-figuier>)

Mehansko zatiranje ličink in odstranjevanje odraslih rilčkarjev

Ličinke figovega rilčkarja lahko uničimo mehansko. V ta namen uporabimo kovinsko žico oz. oster predmet, ki ga vstavimo v odprtino, skozi katero ličinka izloča žagovino ali izcedek. Žico potisnemo v rov tako globoko, dokler ne dosežemo ličinke.

Obilno zalivanje tal pod napadenimi figami z vodo, pospeši izhod odraslih rilčkarjev iz rogov. Potem ko rilčkarji prilezejo na površje, jih poberejo in odstranijo ter tako preprečimo nadaljnje širjenje škodljivca.

Množični ulov figovega rilčkarja

Množični ulov figovega rilčkarja izvajamo s pomočjo komercialne pasti RINCOTRAP®. Gre za standardno pasto, ki se uporablja za nadzor ali množično lovljenje žuželk, ki se vzpenjajo po deblih oz. plezajo po vejah lesnatih rastlin; npr. hroščev rilčkarjev (Curculionidae) in krasnikov (Buprestidae), gosenic sprevodnih prelcev (Thaumetopoeidae) ter drugih nekritelatih žuželk. Past RINCOTRAP® je enostavna za uporabo. Gre za trak iz sintetičnega materiala širine 15 cm, ki ga s pomočjo vrvice namestimo okoli debela fige. Odrasli rilčkarji, ki se vzpenjajo po deblu se ujamejo v tkanino in poginejo. Pasti iz podobnih materialov lahko izdelamo tudi sami. Mesto in višina namestitve trakov je odvisna od tega, kje na drevesu so prisotne poškodbe od figovega rilčkarja. V kolikor so izvrtine prisotne pri osnovi oz. spodnjem delu debela, trak namestimo nad mesto z vidnimi izvrtinami. Trakove nameščamo tudi na debelejšje ogrodne veje.

Slika 3: Past RINCOTRAP®

(Vir: https://www.greenagri.com/en/prodotti_gen.php?id_cat=8)

Mehanska zaščita debel

Samice figovega rilčkarja najpogosteje odlagajo jajčeca na drevesno skorjo v predelu koreninskega vratu. Z namestitvijo fizične prepreke v obliki goste mreže ali goste tkanine lahko ta pojav preprečimo. Za prekrivanje spodnjega dela debla lahko uporabimo sintetični trak RINCOTRAP®.

Slika 4: Zaščita debla s tkanino

(Vir: E. Gargani, Crea <https://agronotizie.imagelinenetwork.com/>)

Slika 5: Zaščita debla z gosto mrežo

Uporaba biotičnih agensov

Z namenom omejevanja širjenja in zmanjševanje populacije figovega rilčkarja v tujini (Italija, Francija) uporabljajo pripravke na osnovi entomopatogene glive *Beauveria bassiana*. Z raztopino, ki vsebuje spore glive škropijo prizadete predele debla in ogrodnih vej ter tla v neposredni bližini debla. Pripravke na osnovi entomopatogene glive uporabljajo tudi v kombinaciji s pastjo RINCOTRAP® in sicer tako, da z raztopino glive namočijo sintetične trakove. Hrošči, ki se ujamejo v past pridejo v stik z glivo, kar

poveča smrtnost populacije figovega rilčkarja. V Sloveniji zaenkrat pripravki na osnovi entomopatogene glive *Beauveria bassiana* nimajo dovoljenja za uporabo na figah.

Izrezovanje napadenih vej in odstranjevanje ter uničenje propadlih dreves

Z izrezovanjem napadenega lesa ne moremo bistveno vplivati na zmanjšanje populacije figovega rilčkarja, saj je glavna ličink in posledično poškodb prisotnih v spodnjem delu debla. Rez pride v poštev, le v primeru napada rilčkarja na debelejših, ogrodnih vejah. Takrat je smiselno izrezovanje napadenega lesa in sicer v času zimskega mirovanja, preden se izležejo odrasli rilčkarji. Poleg tega z rezjo v tem času spodbudimo rast in povečamo sposobnost preživetja dreves ob napadu škodljivca. Pri starejših figah, kjer se je rilčkar razširil in povzročil sušenje in propad vej po celi krošnji, je potrebno odstraniti celo drevo in ga uničiti. Propadajoče fige so vir za širjenje figovega rilčkarja, zato jih je potrebno odstraniti in uničiti s koreninami vred. Primeren način uničenja napadenih rastlin je predelava (v lesne sekance, ki niso debelejši in širši od 25 mm), sežig ali globok zakop. Pomembno je, da se rastline uničimo v najkrajšem možnem času, preden pride do izleganja odraslih rilčkarjev. Če je le mogoče izvedemo uničenje na kraju samem, brez premeščanja napadenih rastlin.

Slika 6: Napadene in propadajoče fige so vir za širjenje figovega rilčkarja

Pripravila:

dr. Mojca Rot